

1890-09-02

AFSENDER

Alice Hannover, Emil Hannover

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Omtalte personer:

Arnold Böcklin

Rasmus Christiansen

Anselm Feuerbach

Carl Jacobsen

George Petit

Johan Peter Wildenrath

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Hannover har skrevet sin afhandling om Feuerbach og er begyndt på en om Böcklin. Brevets anledning er en henvendelse fra Wildenrath, som Hannover har vedlagt. Wildenrath, der ikke har i sinde at vende hjem til Danmark, er desperat efter at få udbetalt pengene fra lotteriet. Det diskuteres, hvorvidt pengene skal sendes ned til ham, selvom de har ladet Wildenrath forstå, at betingelsen for udbetaling er, at han vender hjem. Wildenrath er i gæld til op over begge ører og har kontaktet alle, der kunne tænkes at ville hjælpe - også Carl Jacobsen, som har undskyldt sig med at han netop er begyndt at spare lidt. Hannover er træt af at tage sig af Wildenraths affærer. Han mener, at deres økonomiske hjælp forslår ubetydeligt lidt, og har heller ikke selv råd til at hjælpe længere på grund af Alice Hannovers sygdom. Hannover spørger Rohde til råds om, hvordan de bør tackle Wildenrath. Hannover mener selv, at han har urealistiske forventninger til, hvad fremtiden bringer, og dernæst har hans breve antaget en truende karakter. Hannover skal hilse fra Christiansen og korser sig ved nyheden om, at Christiansen har fået til opgave at male de 12 apostle i en kirke i Jylland. Hannover vil måske sende sit manuskript om Feuerbach til gennemlæsning hos Rohde. Alice Hannover har skrevet til sidst i brevet. Hun mener, at de bør sende pengene ned til Wildenrath og minde ham om betingelserne for udbetalingen. Hvis han så vælger at blive i Frankrig, er det hans egen skyld, at han kommer til at fremstå upålidelig.

TRANSSKRIFTION

Kjære Ven,

Tak for Deres sidste Brev. Jeg vilde have skrevet til Dem for længe siden, havde jeg ikke haft et Anfald af Arbejdslyst herude paa Landet. Jeg har skrevet en Afhandling om Feuerbach og begyndt paa en anden om Böcklin. Grunden til disse Linier er egentlig mest medfølgende Brev fra Wildenrath, som sætter mig i en pinlig Forlegenhed. Det gjælder, som De vil se, de Penge, vi har staaende paa Sparekassebogen. Nu vil han have dem. Han véd altsaa kun, at Billedet (som vi bortloddede) er blevet købt af en Mand, der stillede den Be-

tingelse, at Pengene først maatte udbetales
Wildenradts ved hans Afrejse fra Frankrig
til Danmark.

Wildenradts Forhold er, saavidt jeg véd,
i Korte Træk disse: Den 1 Oktober maa

[2]

han forlade Marignane, da han har
sagt sin Lejlighed op og den er lejet ud
til en anden. Han skylder Husleje og
han skylder desuden Penge til alle Le-
verandører paa Stedet og i Marseille.
Selvfølgelig vil de faa Penge, der staaer
paa Sparekassebogen intet forslaa under
disse Forhold. Der er overhovedet intet,
der kan forslaa for Wildenradts, og jeg
véd aldeles ikke, hvad der er at gjøre.
Han selv har henvendt sig over alt,
hvor der var Tale om eller blot den
fjærneste Udsigt til Hjælp. Bl.a. til
Carl Jacobsen, der naturligvis "netop
for Øjeblikket var nødt til at økonomisere".
Han opnaaer naturligvis kun ved alt
dette at gjøre sig personlig umulig og
frygtet som et Menneske, der altid
tigger.

Og midt i al sin Nød har han de

[3]

vildeste Planer: han vil til Paris, leje
Goupils¹ eller George Petits Lokale (1500 – 2000
frs. pr. Maaned!) og gjøre Lykke! De ser, det
er ikke Smaasummer, han ønsker sig:
"5000, helst (!) 7 à 8.000 Kroner" ved Garanti (!)
i en Bank eller paa anden Maade.
Og samtidig opfordrer han mig stadig til at
lave en Udstilling af hans Arbejder i
Kunstforeningen. Sæt nu vi fik en saadan
arrangeret, og vi imidlertid havde sendt ham
de Penge, der staaer paa Bogen. Alle Men-
nesker vilde jo benytte Lejligheden til at
spørge, om W. havde faaet Pengene, om

han havde narret os ved ikke at komme hjem etc.

Jeg véd virkelig ikke, hvad der er at gjøre, og det er i min Raadløshed, jeg sender Dem sidste Del af W.'s Brev og beder Dem snarest mulig sige mig Deres Mening om Sagen. Da De maaske ikke kjender W. fuldt saa godt som jeg maa jeg dog bemærke,

[4]

at ikke alt i hans Brev kan tages aldeles au sérieux. Hans Breve til mig har efterhaanden – som De vil se – antaget Karakteren af Truselsbreve med mystiske Udtryk om "et fortvivlet Skridt", eller at han "svarer for intet", hvis han ikke faaer Hjælp e.l. Mellem os sagt har jeg efter saadanne Breve adskillige Gange hjulpet Wildenradt, men for 14 Dage siden skete det igjen, og da bestemte jeg, det maatte være sidste Gang. Dels kan jeg ikke mere hjælpe ham nu, da min Kones Sygdom lægger Beslag paa alt, hvad der kan opdrives af Penge, dels vil jeg ikke mere, fordi det i Virkeligheden aldeles ingen Hjælp er for dette bundløst forgældede og stadig Gæld stiftende Menneske, at modtage nogle hundred francs, som forsvinder som Draaben i Havet. For et halvt Aar siden maatte han for enhver Pris have 6000 Kroner. Fik han dem, skrev han, var

[5]

han hjulpen op paa Benene igjen. Han fik dem ved et Laan i en Bank. Et halvt Aar efter er han i værre Bekneb end nogensinde før og behøver igjen et lignende Beløb. Dette er jo haabløst. Og nu forlanger han altsaa, at de Penge, der indestaaer paa Bogen, og som kunde være ham en virkelig Hjælp, naar han kom hjem, skal øses ud for at forsvinde sporløst i Marignane.

Hvorfor erklærer han sig dog ikke Fallit?

Undskyld disse forvirrede Linier.

Jeg har Hovedet saa optaget af andre Ting, at jeg ikke kan samle mine Tanker om denne ulykkelige Mand, som jeg, trods alt, holder saa meget af.

Med min Kones Helbred er det omtrent det samme. I hvert Fald ingen Bedring. Vi har foreløbig slet ingen Planer lagt for Vinteren. Fra Christiansen kan jeg hilse Dem. Han er

[6]

nogle Dage i Kjøbenhavn, og vi saa ham et Øjeblik, da vi igaar var i Byen. Han skulde nu til Fyen og derfra til Jylland, hvor han havde faaet Bestilling paa at male de 12 Apostle al fresco i en Landsbykirke!² Christiansen og de 12 Apostle!! Men Gudskelov, de skal males al fresco, saa kommer de da aldrig til Kjøbenhavn! Fra Brandes kan jeg ogsaa hilse Dem. Han besøgte os meget ofte i Reventlowsgade i den Maaned, hans Kone var bortrejst og var saa overgiven og glad som jeg aldrig før har set ham.

Maaske sender jeg Dem en Dag mit Manuskript til Afhandlingen om Feuerbach for at høre Deres Mening.

[7]

Kommer De snart til Kjøbenhavn?
Lev vel og vær hjærtelig hilset fra min Kone og deres hengivne Ven
Emil Hannover

Katrinebjærg, pr. Taastrup.
2.IX.90.

Kjære Rohde
Jeg har læst min Mands

Brev, og jeg synes det er unød-
vendigt, at trække Tiden
ud, ved at sende hinanden
Meningsudvexlinger. Sluttelig
sender vi ham jo dog Pengene.
Det er utænkeligt, at han
ikke skulde kunne blød-

[8]

gjøre vore Hjærter ved en fort-
sat række Bøn og Truselsskrif-
ter, som ikke vil udeblive, hvis
vi forhale Afsendelsen af Pen-
gene. Jeg mener derfor, De skal
sende ham Pengene, og endnu
engang minde ham om Givernes
Betingelser. Skulde vi nogen-
sinde drages til Ansvar kan
vi med fuld Ret sige, at vi i god
Tro har givet ham Pengene
som Hjælp til at vende hjem.
Da han hvert Halvaar har
lovet at rejse hjem, og nu
fordrer de Penge, hvis Pengene
tiltrods for de Forpligtelser, der
knytter sig til dem, maa hele
Ansvaret falde tilbage paa ham,
og han maa risikere at gjælde
for upaalidelig og uordholden.
Tro nu ikke vi er haardhjærtede
fordi vi tilslut har tabt Taalmodigheden
overfor en Ven, der ikke har villet lade sig
redde. I Hast
Deres AH.

¹ Goupil & Cie. En af de toneangivende kunsthandlere i Paris i 1800-tallet.

² Denne udsmykning er pt. uidentificeret. Muligvis blev kommissionen ikke til noget.

Kjære Ven,

Tak for Dens sidste Brev. Jeg vilde
have skrevet til Dem for længe siden,
hvis jeg ikke haft et Anfald af An-
bidslyst herinde paa Landet. Jeg har
skrevet en Afhandling om Künrath og
begynder paa en anden om Böcklin.
Grunden til disse Linier er egentlig mest
medfølgende Brev fra Willmann, som
sætter mig i en pinlig Forlegenhet.

Det gjælder, som De vil se, de Peng, vi
har staaende paa Sparkekassebogen. Vi
vil have dem. Man vil ogsaa høre,
at Billedet (som vi bortlod det) er blevet
kjøbt af en Mand, der stiller den Be-
tingelse, at Pengene først maa betales.
Willmann ved ham ogsaa for Bankering
til Danmark.

Willmanns Forhold er, saavidt jeg vil,
i Korte Trak disse: Den 1 Oktober maa

han forlade Marianne, da han har
sagt sin Lighed op og der er liget intet
til en anden. Man skylder Huse og
man skylder desuden Geng til alle Le-
verantøier paa Stedet og i Marseille.
Selskabet vil de for Geng, der staaer
paa Sparkekassen intet forlaa under
dine forhold. Der er overhaudet intet,
der kan forlaa for Wilsenrath, og vi
vet aldeles ikke, hvad der er at gøre.
Man ved har henvendt sig over alt,
hvor der var Tale om eller blot den
fjerneste ledigt til Hjælp. Bl. a. til
Capl. Jacobson, der naturligvis netop
for Gieblighet var næst til at økonomisere.
Man opnaar naturligvis kun ved alt
dette at gøre sig personlig umuget og
fugtet som et menneske, der altid
tigger.
Og mist i al sin nød har han de

vildeste Planer: han vil til Paris, leje
goupils eller George Sétis Lokale (1500-2000
fr. pr. Maaned!) og gøre Lykke! De ser, det
er ikke Smasammen, han ønsker sig:
"5000, helst (!) 7 à 8,000 Krone " vel garanteret (!)
i en Bank eller på anden Maade.
Og samtidig opfordrer han mig stadig til at
have en Udstilling af hans Arbejder i
Kunstforeningen. Sæt nu vi fik en sådan
arrangeret, og vi umiddelbart havde sendt ham
de Peng, der staaer på Bogen. Alle Men-
nesker vilde jo benytte Lejligheden til at
spørge, om W. havde faaet Pengene, om
han havde været og vel ikke at komme
hjem etc.
Jeg vil virkelig ikke, hvad der er at gøre,
og det er i min Raadsløshed, jeg sender Dem
sidste Del af W.'s Brev og beder Dem mest
muntlig sige mig Dens Mening om Sagen.
Da de maaske ikke hjenter W. fælt
saa godt som jeg naar jeg dog bemærker,

at ikke alt i hans Brev kan tages
 aldeles an sérieux. Hans Brev til mig
 har efterhaanden - som De vil se -
 antaget Karakteren af Truselsbrev med
 mystiske Lestryk om „et fortvivlet Skridt“,
 eller at han „svarede for intet“, hvis han
 ikke faar Hjælp e.l. mellem os sagt
 har jeg efter saadanne Breve af Skellige
 gaaet hjulpet Willemath, men for 14 Dage
 siden skete det igen, og da bestemte jeg,
 det maatte være sidste Gang. Dels kan
 jeg ikke mere hjælpe ham nu, da min
 Kones Sygdom lægger Beslag paa alt, hvad
 der kan optrives af Gang, dels vil jeg ikke
 mere, fordi det i Virkeligheden aldeles ingen
 Hjælp er for dette bændløst forjættede
 stadig Gælt stiftende Menneske, at modtage
 nogle hundret francs, som forvinder som
 Draaba i Været. For et halvt Aar siden
 maatte han for enhver Pris have 6000
 Kroner. Fik han dem, skrev han, var

Han fik dem ved et Laan i en Bank,
han hjælper og paa Benene igjennem. Et
halvt Aar efter er han i verre Betingelse
end nogensinde før og behøver igjennem et
lignende Beløb. Dette er jo haarblødt. Og
nu forlanger han altmaal, at de Penges,
der indskrænktes paa Røgen, og som
kunne være ham en virkelig Hjælp,
naar han kom hjem, skal ogsaa ind
for at forsvinde sporløst i Marignane.
Hvorfor erklærer han sig dog ikke færdig?

Udskejst sine forværrede Læmmer.
Hj har Hovedet saa optaget af andre
Sager, at Hj ikke kan samle mine
Tanker om denne ulykkelige Mand,
som Hj, trods alt, holder saa meget af.

Med mine Konns Hæls er det
sikkert det samme. I hvert Fald
ingen Betræng. Vi har faktisk et
ingen Planer lagt for Vinteren. For
Christianen kan Hj ikke dem. Han er

nye Dage: Kjøbenhavn. og vi saa
ham et Øjeblik, da vi gaaar var
i Byen. Han skulde nu til Tysen og
sige til Jylland, hvor han havde
faaet Bestilling paa at male de
12 Apostle al fresco i en Landsby
Kirke! Christianen og de 12 Apostle!!
men gudsbalder, de skal males
al fresco, saa kommer de da aldrig
til Kjøbenhavn! Da Brandes kom ig
ogaa hilsen dem. Han berøgte os meget
ofte i Reventlowsgade: den Maaned,
hans Kone var borte og var
saa overgiven og glad som ig alting
for har set ham.

maatte sende ig den en Dag mit
Manuskript til Afhandlingen om
Teinbach for at høre deres Mening

Kommen De snart til København?
Der vil jeg var hjertelig hilst fra
min Kam og dens hængene Ven

Emil Mammor

Katrinebjerg, 2. Taastrup.

2. IX. 90.

Kjære Rohde

Jeg har læst min Mands
Brev, og jeg synes det er umul-
vendi, at trække Tiden
ud, ved at sende hinanden
Meningsudvekslinger. Skønt
sender vi ham jo dog Tager
det er utænkeligt, at han
ikke skulde kunne best.

gjøre vore Hjærter ved en port.
at Række Bøn og Truselstrik-
ker, som ikke vil udeblive, hvis
vi forhale Afsendelsen af Pen-
gene. Jeg mener derfor, de skal
sende ham Pengene, og endnu
engang minde ham om givens
Betingelser. Skulde vi nogen-
sinde drage til Ansvar kan
vi med fuldkommen sigte, at vi i god
Tro har givet ham Pengene
som Hjælp til at vende hjem.
Da han hvert Halvaar har
lovet at rejse hjem, og nu
fororder de Pengene
tiltrøds for de Forpligtelser de
knytter sig til dem, maa hele
Ansaret falde tilbage paa ham
og han maa risikere at gøre
for upaalidelig og uordhold-
tro nu ikke vi er haardhjertede
fordi vi tilslut har tabt Taalmodigheden
overfor en Ven, der ikke har villet lade sig
redde. I Hæst Deres Aff.